

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ใ้สนใจปัญหาการเพิ่มทวีของประชากรอย่างแพร่หลาย เนื่องจากไ้ตระหนักถึงผลสะท้อนทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการเพิ่มทวีของประชากร ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศใ้ก็ตาม ย่อมมุ่งที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่และยกระดับ การครองชีพของประชากรให้สูงขึ้น ประชากรในสังคมหนึ่งย่อมเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือของสังคมที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศสัมฤทธิ์ผล หากประชากรเพิ่มทวีขึ้นในลักษณะที่ใ้ ไ้คู่คู้ยกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ย่อมมีผลสะท้อนถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้ จากประเทศคอบพัฒนาทั้งหลาย อัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าอัตราการเพิ่มผลผลิตใน เศิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ควบเหตุดังกล่าวจึงใ้มีการคิดค้น หาวิธีการที่จะลดอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศ และโครงการวางแผนครอบครัวถูกนำ มาใ้เป็นนโยบายประชากรทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา แม้ในประเทศใ้ยังมีใ้ รับเอาการวางแผนครอบครัวเป็นนโยบายประชากร ก็ใ้มีการเสนอแนะใ้ประชาชนใ้ทราบ ถึงวิธีการต่าง ๆ เพื่อการชลดการเกิด อีกทั้งใ้มีโครงการวิจัยชั้นทดลองเพื่อศึกษาถึงความ ตองการ ความรู้ และความเข้าใจตลอดจนท่าทีของประชาชนต่อการวางแผนครอบครัว

สภาพทางเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบันใ้ความสนใจในเรื่องการวางแผนครอบครัว ใ้เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มสังคมระดับต่าง ๆ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้นใ้ใหม่ ๆ รวมทั้งใ้วงการแพทย์ใ้คิดหาวิธีการเพื่อใ้ประโยชน์ใ้ ในการวางแผนครอบครัว อันจะช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวใ้ให้อยู่ใ้ในสภาพใ้ เหมาะสม วิธีการต่าง ๆ นี้มีใ้ผู้สนใจใ้ใครรู้และนำไปใ้ช้อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างกันไปใ้ แต่ละวิธีการ และแต่ละระดับสังคม เรามักจะพบใ้ว่าใ้ในกลุ่มใ้ผู้ใ้มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจใ้ มักจะมีบุตรน้อยใ้ในกลุ่มใ้ผู้ใ้คอบการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจใ้ มักจะมีบุตรมาก ใ้ ให้ใ้เข้าใจว่าคนประเภทแรกใ้คือกลุ่มใ้ใ้มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจใ้ เป็นใ้ผู้ใ้รับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวมาใ้ แต่ใ้ในขณะใ้เดียวกัน จะพบใ้ว่าคนจนหรือกลุ่มใ้ผู้ใ้คอบการศึกษาและ

ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จำนวนไม่น้อยที่ไม่ต้องการมีบุตรหลายคนเช่นกัน ทำให้ไม่แน่ใจว่า ลักษณะของสังคมประเภทใดที่มีผู้รับเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ของสังคม ซึ่งหมายถึงวิธีการคุมกำเนิด ไปใช้ ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ หลายประเทศได้เริ่มโครงการวางแผนครอบครัว ซึ่งเท่ากับ เป็นการนำสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้ในสังคม

สำหรับประเทศไทย โครงการวางแผนครอบครัวได้เริ่มขึ้นเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่หนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า หากอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทย ยังอยู่ในระดับ ๓.๐ ต่อปี ซึ่งจัดว่าเป็นอัตราที่สูงที่สุดประเทศหนึ่งในโลกแล้วนั้น จะมีผลกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจและลักษณะทางสังคมของประเทศ ที่ประชุมครั้งนั้น ได้มีความเห็นตรงกันว่า ควรจะดำเนินการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางด้านประชากร พร้อมทั้งได้ มีมติเสนอแนะให้มีโครงการวิจัยอนามัยครอบครัวเพื่อทดลองปฏิบัติการเกี่ยวกับการอนามัย-ครอบครัว โดยกำหนดให้ท้องที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นเขตการวิจัย ภายใต้ การดำเนินการของสภาวิจัยแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุข การวิจัยครั้งที่สองได้กระทำ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ และการวิจัยครั้งที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ผลจากการวิจัยอนามัยครอบครัวนี้ ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ พวกที่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว และพวกที่ไม่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการกระทำหรือการยอมรับเอาสิ่งใดของบุคคล เกิดจากพลังผลักดันภายในและอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ภายนอกด้วย ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งน่าจะมีผลต่อการยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวไปใช้ด้วย พิจารณาจากประเทศต่าง ๆ ที่ประชาชนสนใจยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวไปใช้ พบว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว

จากเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนมีความปรารถนาที่จะศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวและผู้ที่ไม่ยอมรับเอาวิธีการวางแผน-ครอบครัวด้วยการพิจารณาถึงลักษณะที่แตกต่างกันของประชากรทั้งสองประเภทนี้ โดยอาศัย ข้อมูลจากการวิจัยอนามัยครอบครัวที่อำเภอโพธารามครั้งที่ ๓ เพื่อทราบถึงปัจจัยสำคัญทาง

เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว ซึ่งผลที่ได้จะเป็นข้อมูล
ที่ใช่เป็นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับโครงการอนามัยครอบครัวในท้องที่อื่นต่อไป และสามารถ
เปรียบเทียบผลการวิจัยครั้งนี้กับผลการวิจัยลักษณะเดียวกันของประเทศต่าง ๆ ที่จะกล่าวถึง
ในวิทยานิพนธ์ได้ด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

จากโครงการวิจัยอนามัยครอบครัว ซึ่งเป็นโครงการทดลองของรัฐบาลนี้ จัดขึ้น
เพื่อศึกษา เป็นแนวทางสำหรับการขยายงานค่านี้ออกไปทั่วประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีจุด
มุ่งหมายดังต่อไปนี้คือ เพื่อทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการ
ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวของสตรีที่สมรสแล้วในเขตอำเภโพนาราม

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของประเทศต่าง ๆ
พบว่า ส่วนใหญ่มักจะมีปัจจัยที่มีผลต่อการรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวและไม่ยอมรับเอา
วิธีการวางแผนครอบครัวคล้ายคลึงกัน แต่จะมีปัจจัยที่เน้นลักษณะสำคัญเฉพาะแห่ง จึงทำให้
เป็นที่สนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยอะไรที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้สตรีในอำเภโพนารามยอมรับเอา
วิธีการวางแผนครอบครัว โดยพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้

ก. ปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความ
แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มผู้ที่ยอมรับและไม่ยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัวอย่างไร

ข. อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ที่ยอมรับและไม่
ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว

สมมติฐานที่สำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ มีดังต่อไปนี้ คือ

"คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาคือ มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมและวิทยาการ
ใหม่ ๆ มักจะเป็นผู้รับสิ่งประดิษฐ์ที่ค้นพบเหล่านั้นไว้อีกก่อน แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะสามารถเลี้ยง

บุตรของตนได้อย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นที่เข้าใจและเห็นคุณประโยชน์ของการวางแผนครอบครัวและเห็นผลสะท้อนที่ดี ส่วนคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาคำ แม้จะมีความยากลำบากในการเลี้ยงบุตร แต่ก็ยังมีความกลัวและขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จึงยังไม่ยอมรับเอาวิธีการนี้มาใช้ในทันทีทันใด"

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของประเทศไทยในทุกด้าน เป็นสิ่งที่ยากแก่การที่จะศึกษาได้ทั่วถึง ด้วยเหตุที่ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษานาน ดิ้นเบียดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายสูง ตลอดจนต้องใช้เวลาทำงานสำรวจจำนวนมาก โครงการวิจัยอนามัยครอบครัว จึงได้เลือกศึกษาที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นแห่งแรก การประเมินผลการวิจัยทั้งสามครั้งได้กล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ เช่น การขยายตัวของครอบครัวและการวางแผนครอบครัวในอำเภอโพธาราม ความต้องการและท่าทีของประชาชนที่มีต่อบริการด้านการวางแผนครอบครัว ทั้งนี้ยังมีได้มีการศึกษาเน้นถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชากรตัวอย่าง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนจึงสนใจใคร่จะศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรตัวอย่างในเขตอำเภอโพธาราม ซึ่งจะพิจารณาศึกษาเฉพาะลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ยอมรับและไม่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวไปใช้เท่านั้น โดยอาศัยข้อมูลจากโครงการวิจัยอนามัยครอบครัวที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ เพื่อพิจารณาศึกษาถึงลักษณะดังกล่าว

คำจำกัดความ

ในการศึกษาครั้งนี้ ความหมายของคำต่าง ๆ ที่ควรรู้มีดังนี้

- ๑. "การวางแผนครอบครัว" หมายถึงการกำหนดจำนวนบุตรและระยะเวลาการมีบุตร สำหรับแต่ละครอบครัว โดยใช้วิธีการวางแผนครอบครัว (วิธีป้องกันการตั้งครรภ์)
- ๒. "การอนามัยครอบครัว" หมายถึงการส่งเสริมสุขภาพทางกาย, ทางจิต และ

ทางสังคมแก่บุคคลในครอบครัวให้มีสุขภาพอนามัยและมาตรฐานของความเป็นอยู่ของทุกคนในครอบครัวสูงขึ้น ความหมายของการอนามัยครอบครัวเดี๋ยวนี้น่ารวมการวางแผนครอบครัวเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสุขภาพและอนามัยที่ดีของมารดาและบุตร

๓. "การคุมกำเนิด" หมายถึงการป้องกันทารกตั้งครรภ์โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น วัตถุเคมี หรือเครื่องกีดกันหรือวิธีบางอย่าง วิธีการคุมกำเนิดชนิดต่าง ๆ จะได้นำไปใช้ในวิธีการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิดมีทั้งชนิดชั่วคราว และถาวร

๔. "การทำหมัน" เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบถาวรในปัจจุบันใช้การผ่าตัด ตัดท่อส่งน้ำอสุจิในชาย หรือการผ่าตัดปีกท่อนรังไข่ในหญิง การทำหมันผู้ที่ทำไปแล้วไม่สามารถมีบุตรได้อีก แต่สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างปกติ การทำหมันต่างกับการตอน (Castration)

๕. "ซอพลาสติก" (I.U.D.) เป็นเวชภัณฑ์ชิ้นเล็ก ๆ ส่วนมากทำด้วยสารโพลีเอทธิลีน ประดิษฐ์ขึ้นเป็นรูปต่าง ๆ *แพทย์จะใส่ซอพลาสติกไว้ในโพรงมดลูกของสตรี ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้ตั้งครรภ์ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ประการแรกทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัว ในเขตอำเภอโพธาราม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวแบบต่าง ๆ และทำให้ทราบ

* คำว่าซอพลาสติก เดี๋ยวนี้นักกระทรวงสาธารณสุขให้ใช้ชื่อว่า ห่วงอนามัย

** สำหรับการวิจัยที่โพธาราม แพทย์ใช้ I.U.D. ชนิด Lippes Loop ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูป เวลาใส่ใช้ยื่นสอดเข้าไปในเครื่องมือที่ใส่ได้ แล้วสอดเข้าไปในโพรงมดลูก Loop นี้ เมื่อเข้าไปในโพรงมดลูกแล้วจะคืนตัวเป็นรูป ดังเดิม

ถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันระหว่างผู้ที่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวและไม่ยอมรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวในเขตอำเภอโพธาราม ประการที่สองผลที่ได้จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ นอกเหนือจากที่ได้รับจากการวิจัยทั้งสามครั้ง ในโครงการวิจัยอนามัยครอบครัวที่อำเภอโพธาราม ประการที่สาม ผลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวลักษณะนี้ในแหล่งอื่นต่อไป ประการที่สี่ เพื่อใช้ผลที่ได้ประกอบการพิจารณา นำนโยบายการวางแผนครอบครัวไปใช้ในชุมชนที่ตองกร ให้ได้ผลคือสมความมุ่งหมาย เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และเพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ อันอาจเกิดจากการเพิ่มทวีประชากรอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการศึกษา ฯลฯ ประการสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในอำเภอโพธารามกับผลการวิจัยลักษณะนี้ในแหล่งอื่น อันจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีข้อพึงสังเกตกล่าวคือ แม้ว่าโครงการวิจัยอนามัยครอบครัวในเขตอำเภอโพธารามได้มีการแนะนำวิธีป้องกันปฏิสนธิแบบต่าง ๆ หลายประเภท แต่ผู้เขียนมีความรู้สึกว่าการรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวมาปฏิบัติของสตรีในอำเภอโพธารามอันเป็นเขตวิจัยนั้นส่วนใหญ่รับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวแบบใช้ขดพลาสติก ซึ่งเป็นวิธีที่แพทย์ลงความเห็นว่าเหมาะสมที่สุด ดังนั้นผู้รับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวมาใช้ที่ตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่รับเอาวิธีขดพลาสติกมาใช้ ส่วนน้อยที่รับเอาวิธีอื่น ๆ มาใช้ ควดยเหตุนี้หากได้มีการศึกษาถึงการรับเอาวิธีการป้องกันปฏิสนธิวิธีอื่นวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะอาจมีผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากผลการวิจัยครั้งนี้